
IZVJEŠĆE NACIONALNIH DELEGATA, SEKCIJA I ODBOR PRM PRI UEMS-U UEMS – PRM SEKCIJA I ODBOR, GODIŠNJA SKUPŠTINA

31.03. i 01.04.2023., Zagreb, Hrvatska

U Zagrebu je 31.03.2023. godine održan redoviti sastanak UEMS PRM Odbora u čijem radu su aktivno sudjelovali : doc. dr. sc. Frane Grubišić, nacionalni delegat u Sekciji i Odboru i nacionalni menadžer, te prof. dr. Tea Schnurrer-Luke-Vrbanić,, nacionalni delegat u Odboru. U radionici Odbora, predsjednik odbora Nikolaos Bartosis pozdravio je sudionike te se zahvalio hrvatskim nacionalnim predstavnicima odbora i sekcije (Frane Grubišić, Tea Schnurrer-Luke-Vrbanić i Nadica Laktašić Žerjavić) te svim ostalim osobama koje su bile uključene u organizaciju godišnjeg sastanka u Zagrebu.

Piotr Tederko je u ime odsutne glavne tajnice Aydan Oral predstavio nove delegate Sekcije i Odbora FRM uz tople riječi dobrodošlice u pristupanju FRM obitelji: Olavi Airaksinen, Finska; Emilija Dubljanin Raspopovic, Srbija; Pia Spottorno Rubio, Španjolska; Paul Carroll, IRska. Katarina Pils, kao novi delegate iz Austrije je zamijenila Richarda Crevenna na mjestu nacionalnog menadžera ali je bila opravdano odsutna. Sastanku je prisustvovalo 32 delegata i dva eksperta.

Piotr Tederko je predstavio informacije vezane uz europski ispit koji će se održati 10. 06. 2023. godine. Rezultati ispita prijavljenih kandidata će biti prezentirani izvršnom odboru (Board Executive Committee) za potvrdu, a onda će se rezultati ispita (u formi prošao ili pao) poslati svakom nacionalnom menadžeru. Krajnji rezultat i rezultat svakog pojedinog odgovora neće biti prikazani kandidatima. Očekuje se da nacionalni menadžeri obavijeste kandidate o rezultatima telefonski. Kandidati koji zatraže potvrdu dobivaju kopiju nacionalnog certifikata o položenom PRM ispitu a to su obično specijalizanti posljednje godine specijalizacije koji još nisu položili nacionalni specijalistički ispit u matičnoj zemlji. Nacionalni menadžeri zadržavaju Diplomu dok ne dobiju kopiju dokumenta o prolasku specijalističkog ispita u matičnoj zemlji.

Unutar mjesec dana od objavljivanja rezultata, kandidati koji su pali mogu zahtijevati uvid unjihove rezultate. Kandidati koji su pali biti će informirani od nacionalnog menadžera o rezultatima svakog FRM područja uspoređeno sa prosječnim rezultatom svih kandidata za svako pojedino područje.

Nikolaos Barotsis prezentirao je povijesni razvoj evropskog ispita iz FRM od 1993. godine uz sve promjene s ciljem poboljšanja kvalitete ispita. Glavna reforma evropskog ispita počela je 2020. godine i završena je 2023. godine te se čeka ocjena i procjena od UEMS CESMA tijekom ove godine.

Nikolaos Barotsis je posebno naglasio da je izuzetno važno pažljivo pročitati uputstva opisanju ispita koja kandidati dobivaju prije početka, te da slijede pravila pisanja.

Do kraja 02/2023. (rani registracijski period) prijavilo se 95 kandidata, a do 24. 03. 2023. prijavilo se još 25 kandidata. Kandidati dolaze iz 17 zemalja. Iz Hrvatske je 1 kandidat. Opsežno se diskutiralo o prijevodu ispita na nacionalne jezike kao i o uključivanju ispita kao obaveznog dijela nacionalnih specijalističkih FRM ispita uz zaključak da će se diskusija nastaviti kada stigne odobrenje od CESM-e.

Predstavljene su i tzv. „other certifications“: by equivalence (dvoje kandidata), Senior Fellows(35), Life fellowship (6), dvije certifikacije za trenera i dvije recertifikacije također za trenera, recertifikacija trening centra (Belgija).

Nicholas Christodoulou govorio je o ulozi EACCME u procesu akreditacije CME/CPD aktivnosti.

Zatim je Piotr Tederko prezentirao trendove u certifikaciji tijekom zadnje godine. Primjećeno je porast broja certifikacija po evropskom ispitu s naglaskom da treba promovirati recertifikacije za „fellows“ i certifikacije i recertifikacije trening centara.

Predložene su korisne strategije: intenziviranje „newsletter“ kampanja za „fellows“ i direktore trening centara kojima je istekao certifikat s napomenom da neće biti potrebno plaćanje recertifikacijskih pristojbi što bi bilo shvaćeno kao nagrada za profesionalna postignuća.

Nikolaos Barotsis prezentirao je povijesni slijed, razvoj i reviziju ETR-a. Po preporuci UEMS-a, revizija bi se trebala raditi svakih 3-5 godina. Prva radna verzija dokumenta European Training Requirement for the Specialty of Physical and Rehabilitation Medicine jerevidirana i prihvaćena od UEMS PRM Odbora 2022. godine a povratna informacija od vanjskih revizora (European Academy of Rehabilitation Medicine, the European Society of PRM, panel specijaliziranih i mladih specijalista) je primljena u 09. mjesecu 2022. godine.

Trenutno je proces validacije finalne verzije u tijeku i biti će prezentiran tijekom UEMS sastanka u Briselu. Nikolaos Barotsis se zahvalio Marii Gabrielli Ceravolo, Aydan Oral i Wim Janssensu na njihovom doprinosu u elaboraciji EPAs i formulaciji odgovora na komentare koji su pristigli iz UEMS-a.

Nikolaos Barotsis je u ime Rolfa Frischknechta i Aydan Oral prezentirao promjene u MCQ između 2020-2023 po CESMA smjernicama. Novačenje za

ispitivače BEX 2023 započelo je 09/2022. Primljeno je 23 prijave, te je 20 ispiti-vača ispunilo uvjete. Odrađena su dva trening webinara za 4 grupe ispiti-vača pod vodstvom Aydan Oral, Nikolaos Barotsis, Maria Gabriella Ceravolo and Rolf Frischknecht. Do danas je 100 pitanja prikupljeno. Od 15.11.2022. do 03.03.2023. bilo je 10 sastanaka na kojima su se pažljivo revidirala pitanja te se odlučivalo koja će pitanja biti uključena u BEX2023. Do sastanka 81 pitanje je prihvaćeno za BEX2023. Preostalih 19 pitanja je uzeto iz banke pitanja. U test je uključeno 8 case- based setova pitanja i 68 MCQs.

Nadalje, nakon prezentiranja trenutnih pravila certifikacije diskusija se fokusi-rala na certifikacije non-UEMS zemalja te se predstavio postupnik na koji način non-UEMS zemlja može pristupiti certifikatu Odbora FRM. Jordansko FRM društvo je predalo dokumentaciju te je njihova aplikacija prihvaćena u proljeće 2023. na Generalnoj skupštini. Nadalje, Nikolaos Barotsis je predložio da se troškovi certifikacije po ekvivalenciji ukrajinskim kandidatima ne naplate za 2023. godinu zbog rata, kao niti za turske kandidate za 2023. godinu zbog potresa, što je i prihvaćeno.

Fitnat Dincer, koordinatorica nacionalnih menadžera prezentirala je rezultate detaljne ankete Evropske PRM škole na temu da li organizirati školu on line ili uživo, te je također pitala zasugestije za teme novih anketa. Nikolaos Barotsis je predložio da se panel pripravnika i mladih stručnjaka za PRM pita o sadržaju i obliku europskih škola za PRM.

Nikolaos Barotsis je iznio da će Evropska anketa za edukaciju iz FRM uskoro biti aktivna. Postoji velika potreba za analizom trenutne situacije prije plani-ranja aktivnosti Odbora u obrazovanju. S metodološkog stajališta iznimno je važno dobiti jedan odgovor po zemlji za sve zemlje članice za sudjelovanje u istraživanju. U početku će biti poslan poziv delegatima odbora da predlože teme - pitanja za koja žele da budu uključena u anketu. Anketno povjerenstvo će uzeti u obzir sve prijedloge i izraditi konačan set pitanja.

Nikolaos Barotsis detaljno je predstavio izvješće o ocjeni kvalitete E.M.R.S.S u Syracusiodržanog 2022. Istaknuta je niska stopa odgovora participanata i predloženo je nekoliko rješenja za povećanje uključenosti sudionika škola u dobivanje povratnih informacija.

U nastavku su predstavljeni nadolazeći stručno-znanstveni sastanci:

1. The 24th session of the European School Marseille "Motor Disabilities: Posture and Movement Analysis, Rehabilitation, Neurophysiology"; 3-7 July 2023. No line tečaj koji prima 80 kandidata.
2. The 18th edition of the Euro-Mediterranean Rehabilitation Summer School Siracusa "CERVICAL SPINE DISORDERS: Capsular/Ligament/Osteo/ Muscular/Fascial Disfunction”, on-site za 15 kandidata, 29 October – 1 November 2023.

3. 4th Edition of the Rehabilitation Robotic Summer School 2023 "How to implement and deal Evidence", on-site, 18-23 September 2023.

4. ESPRM UEMS-PRM SCHOOL on "Rehabilitation of pain and pain-related disability", 24-28 September 2023, Piacenza, Italy.

Europski FRM odbor (EBPRM) podržat će Europsku školu Marseille - ESM 2023., koja će se organizirati online od 3. do 7. srpnja 2023., s 5 eura po PRM pripravniku, po danu (porezi su uključeni), do maksimalno 80 polaznika, pod uvjetom da se poštuju svi zahtjevi EBPRM-a za financijsku potporu obrazovnih događaja.

Također, Europski PRM odbor (EBPRM) podržat će 18. Euro Mediterranean Rehabilitation Summer School, koja će biti organizirana u Syracusi od 29. listopada do 1. studenog 2023., s 500 eura po PRM pripravniku (uključeni porezi), do maksimalno 12 polaznika, pod uvjetom da se poštuju svi zahtjevi EBPRM-a za financijsku potporu obrazovnih događaja.

Piotr Tederko: Odlukom Izvršnog odbora Upravnog odbora 2022. godine imenovano je Povjerenstvo vježbenika i mladih PRM stručnjaka. Misija ove grupe bila je ponuditi svojepovratne informacije o obrazovnim pitanjima. Panel se sastoji od jednog predstavnika iz svake zemlje, po mogućnosti certificiranog europskog PRM pripravnika ili stručnjaka za PRM unutar pet godina nakon certifikacije.

Suradnja Odbora s članovima panela odvija se elektroničkim putem, bez očekivanih putnih troškova. Do danas su imenovana 23 predstavnika zemalja. Panel je bio uključen u pregled nove verzije europskih zahtjeva za smanjenu mobilnost (ETR). Panelisti su dali doprinos za poboljšanje ETR-ova kao insajderi i krajnji korisnici. Ubuduće bi članovi panela mogli uspostaviti bližu suradnju s nacionalnim upraviteljima u širenju informativnih kampanja među pripravniciima i stručnjacima u svojim zemljama (društveni mediji, kongresi nacionalnih društava, bilteni).

Piotr Tederko: Europsko udruženje mladih liječnika (EJD) poziva predstavnike za sekcije UEMS-a. Dostupna su radna mjesta za predstavnika i zamjenika predstavnika u PRM sekciji i odboru. Pripravnici PRM-a registrirani u Europskom odboru PRM-a mogu sudjelovati u Udruženju EJD na nacionalnoj razini i nakon toga biti izabrani i imenovani od strane EJD-a kao predstavnici u PRM sekciju i Odbor. Ovaj se postupak može olakšati poticanjem PRM vježbenika da budu članovi EJD-a jer je to prvi uvjet za imenovanje za predstavnika. Prihvaćeno je i nekoliko Cochrane kliničkih sažetaka koji su uključeni u Cochrane Rehabilitation e-book.

Kongres MFPRM-a 2023. održat će se u Rimu od 6. do 8. srpnja 2023. Predsjednik odbora predložio je sjednicu EBPRM-a na kojoj bi se mogla održati

predavanja o „novim europskim zahtjevima za osposobljavanje za osobe s smanjenom tjelesnom stopom“ i „Europskom ispituza smanjenu tjelesnu mobilnost“, što je pozdravljeno od strane Organizatora.

Nikolaos Barotsis istaknuo je uključenost Europskog odbora PRM-a u inicijativu ujednačavanja naziva naše specijalnosti. Nedavno su izašle dvije publikacije koje su izdali članovi Izvršnog odbora:

1. Barotsis N, Oral A, Frischknecht R, Tederko P, Janssen W, Zampolini M. The European Board of Physical and Rehabilitation Medicine perspective on the name of our specialty. *Eur J Phys Rehabil Med.* 2022 Dec;58(6):802-804.
2. Zampolini M, Treger I, Nulle A, Kiekens C, Aguiar Branco C, Barotsis N, Frischknecht R, Tederko P, Janssen W, Christodoulou N, Oral A. Time to replace the inappropriate old name of Physiotherapy for the medical specialty of Physical and Rehabilitation Medicine in official EU documents. *Eur J Phys Rehabil Med.* 2022 Dec;58(6):799-801.

U radu PPC-a nastavljen je rad na seriji radova za Book on fields on competences - part III. Između dva sastanka, napredak je postignut u dva područja: COVID19 (glavni je autor Maria Gabriella Ceravolo) i Telerehabilitation (glavni je autor Mauro Zampolini), u oba je područja proveden izbor literature, preporuke i Delphi round glasanje (3. krug). Za ostala područja (onkologija, sarkopenija, gubitak ekstremiteta, multipla skleroza, nove tehnologije sa ciljem unaprjeđenja funkcije), autori su u fazi pretraživanja literature i/ili pisanja smjernica. U pogledu područja trudnoće, njega će preuzeti i koordinirati Ivana Petronić. Catarina Aguiar Branco je predložila temu „PRM professional practice for people with critical conditions - Rehabilitation in Intensive Care Setting“ za tzv. Evidence based position paper sa fokusom daje FRM specijalist voditelj i koordinator takvog interdisciplinarnog tima, na vremenski okvir/period boravka u JIL-a te prelaza u postakutnu skrb i rehabilitacijsko okruženje i usmjeriti se više na funkcionalne probleme (npr. spasticitet), a ne samo na stanje/bolest. Ovaj je prijedlog jednoglasno prihvaćen.

Slijedeća je tema bila EJPRM Initiative and Reform (Reevaluation a universal framework for Rehabilitation Medics) survey. Obzirom da ime naše specijalizacije varira među zemljama i da je u općoj populaciji percepcija kako je njezino ime ili „rehabilitacijska medicina“ ili „fizikalna i rehabilitacijska medicina“ i da se specijalist zove rehabilitacijskim doktorom, fizioterapeutom ili sl. što izaziva zabunu i nedoumicu, Stefano Negrini je naglasio kako bi ime specijalizacije trebalo biti uniformno i na taj način svima jasno. Prije samog sastanka UEMS PRM Sekcije u Zagrebu, svim je delegatima poslan online upitnik na ovu temu te bi s rezultati trebali predstaviti na slijedećem sastanku. Rezultati bi trebali biti prikazani na jesenskom sastanku. Potom se među delegatima razvila dugotrajna rasprava da li je potrebna inužna promjena

imena specijalizacije, ali bez konkretnog zaključka. Podsjećam kako je i dalje na snazi stari naziv „fizioterapija“ (prisutan u dokumentima, European Union Regulations - Annex V of the EU directive for regulated professions and professional rights).

U izvješćima za Multidisciplinary Joint Committee-a (MJC), minimalni je napredak postignut je u području sportske medicine (odobrenje specijalizacije iz sportske medicine u većem broju zemalja, te bi se u tom slučaju MJC for Sports Medicine preimenovao u UEMS Section of Sports Medicine). U pogledu ostalih MJC-ova, nema nikakvih značajnih pomaka.

Na razini UEMS, postoje tzv. tematske federacije (engl. Thematic Federation): *Medical Ethics* (ostaje pitanje cilja i djelokruga rada, vidljiva je potreba da se napiše knjiga „Medicinska etika“ za studente medicine, postoji suradnja ove federacije sa European Academy of PRM), *Gender, diversity and Inclusivity* (potrebno je definirati ciljeve i plan aktivnosti ove skupine, rasprava se vodi oko teme spola i spolne jednakosti na radnom mjestu zdravstvenih djelatnika, predloženo je da se uključi i problem osoba s onesposobljenošću u kontekstu jednakosti i uključivosti) i *Green and sustainable practice*.

U sklopu aktivnosti Cochrane Rehabilitation, glavna tema je bilo predstavljanje novih „Cochrane blogshots“ koji su pokrili spektar različitih stanja i koji se redovito prevode na različite jezike (cca njih dvanaest). Nadalje, 7. i 8. rujna 2023. god. će se u Milanu održati i 5th Cochrane Rehabilitation Methodological Meeting, a glavna tema je „The Rehabilitation evidence-generation ecosystem: useful study designs“. Carlotte Kiekens je izvijestila da je Cochrane prihvaćen kao član nedavno osnovane World Rehabilitation Alliance Cochrane te će sudjelovati u određenim projektima i aktivnostima. Rezolucija pod nazivom „Strengthening rehabilitation in health systems“, koju je podržalo devetnaest ministara zdravstva, bit će odobrena u Ženevi 25. svibnja 2023. god. tijekom održavanja 76th World Health Assembly.

Rad po naslovom „European survey on the role of the PRM physician in end of life decisions“ prošao je posljednju reviziju od strane autora i bit će poslan u časopis Journal of Rehabilitation Medicine.

Vezano uz temu „UEMS PRM Survey: Subspecialities in PRM“, Frane Grubišić je upoznao sve delegate sa rezultatima ovog istraživanja. Nakon uvida u rezultate i određene napomene i objašnjenja, konsensus je kako je specijalizacija iz fizikalne medicine i rehabilitacije obavezna i kako ona predstavlja jedini temelj na kojoj se gradi razvoj subspecijalizacije (tek nakon završene specijalizacije). Nadalje, ostaje i pitanja definicije pojma subspecijalizacije (razlika u percepciji, pa time i definiciji) u pojedinim evropskim zemljama, te pitanje definicije kompetencija i kvalifikacija. Preporučeno je da se ne koristi pojam subspecijalizacija, nego umjesto njega „kvalifikacija u...“. Ova tema

zahtjeva daljnju raspravu, te je potrebno kreiranje općeg hodograma koji bi se koristio kao dokument urazgovorima ili pregovorima sa zdravstvenim sustavom u svim zemljama.

Oko teme ovog istraživanja, UEMS PRM Survey: Working Group on PRM Doctors in Private Practise in Europe, potrebno je organizirati radnu grupu (sudionike) i prijedlog samog istraživanja.

Clinical Affairs Committee

A.

Akreditacijski programi

Osnovni uvjeti za FRM akreditacijski program:

- Vodeća uloga specijaliste PMR
- Temeljenje na ICF principima
- Multi-profesionalni tim i individualno vođenje rehabilitacijskog programa

Postupak akreditacije

1. Prva prijava

- a) Kratki opis programa poslati UEMS PMR nacionalnom menadžeru ili nacionalnom delegatu
- b) Kratki opis poslati UEMS PMR prema CAC secretary Luly Tregerna na e-mail: luly@clalit.org.il ili treluly@gmail.com

2. Podnositelj prijave će svoj kratki program prezentirati na idućoj CAC radionici uživo ilionline u slobodnom formatu. Nakon diskusije, ukoliko se tako odluči, program može biti upućen u daljnju proceduru.

3. Treba ispuniti kratki interaktivni predložak s prezentacijom (a short interactive template with Clinical Pathway Presentation) i poslati na ocjenu u CAC (CAS secretary).

- a) Predložak će ocjenjivati 2 ocjenjivača.
- b) Nakon toga slijedi virtualna ili osobna posjeta ocjenjivača lokaciji, pregled lokacije i razgovor s osobljem.
- c) Ocjenjivači ispunjavaju ocjenjivački formular.

4. Prezentacija programa ocjene na idućem CAC sastanku, diskusija s podnositeljima akreditacijskog programa i donošenje odluke.

5. Odobrenje akreditacijskog programa na idućoj Generalnoj skupštini UEMS PMR i predaja certifikata.

B.

U svjetlu ekonomske krize rastući pritisak na ograničavanje rehabilitacijskih programa usvijetu. Jedan od načina da se s bolničke (stacionarne) rehabilitacije fokus premješta na izvanbolničku rehabilitaciju, tj. još nije postignut konsenzus o nazivu tog novog oblika rehabilitacije, kao i da li je specijalist PMR voditelj tima. Time bi se povećala dostupnost i smanjili troškovi rehabilitacije. Prijedlozi naziva ovog novog oblika rehabilitacije su: Rehabilitation in Primary Care, Community Based Rehabilitation, Ambulatory Rehabilitation, Outpatient rehabilitation.

Ovaj oblik rehabilitacije predstavlja postakutnu rehabilitaciju kada je bolesnik vraćen uzajednicu nakon akutnog bolničkog liječenja.

Inicijativa je politička iz Europske unije. Pitanje je kako će se postaviti struka - UEMS.

Trenutno u EU zemljama postoje različiti oblici vanbolničke rehabilitacije: General outpatientrehabilitation, Special outpatient rehabilitation, General day rehabilitation, Specialized day rehabilitation, Rehabilitation in the community, Rehabilitation services at home (incl. nursing home). Sa stručne strane taj oblik rehabilitacije trebao bi zadovoljiti slijedeće: temeljen na ICF-u, usmjerena prema pacijentu uz uključivanje obitelji, voditelj liječnik specijalist FMR. Multidisciplinarni pristup sa timskim sastancima, u timu bi trebao biti fizioterapeut, radni terapeut, logoped te p.p. ostali stručnjaci.

Rehabilitacijski progam treba imati funkcionalne ciljeve. Upotreba primjerenih mjera procjene ishoda.

Individualni rehabilitacijski program kroz više stupnjeva koji se provodi kroz planrehabilitacije.

C.

Pitanje naziva naše struke: specijalist fizikalne medicine i rehabilitacije, fizijatar, specijalist rehabilitacijske medicine...

Poslije Godišnje skupštine Sekcije i Odbora, slijedila je i kraća Godišnja skupština koledža (European College of Physical and Rehabilitation Medicine, dalje u tekstu ECPRM) na kojoj je jednoglasno prihvaćen zapisnik prethodne skupštine, predstavljeno je i financijsko izvješće.

Doc. dr. sc. Frane Grubišić
Prof. dr. sc. Nadica Laktašić Žerjavić
rof. dr. sc. Tea Schnurrer-Luke-Vrbanić
Zagreb, 03. travnja 2023.